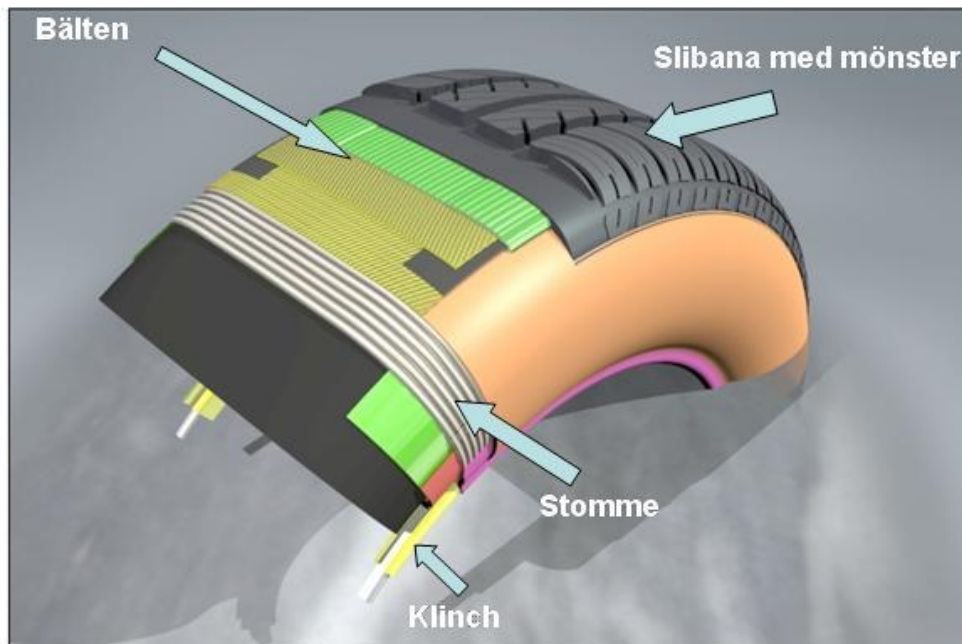

Dækskole

Vore dages dæk giver en behagelig affjedring sammenlignet med gårsdagens jernhjul. Det er ikke kun dækkets gummi, der gør kørslen behagelig, men også den luft, dækket indeholder. Denne luftvolumen under tryk er også årsagen til, at dækket kan bære sin last.

Opbygning

Nutidens dæk (til personbiler) er opbygget af en tekstiltråd, som ligger radialt mod rulleretningen, deraf navnet radialdæk. Disse såkaldte karkassetråde, der ligger i et eller to lag, holdes sammen af flere gummilag. Radialdækket giver betydeligt bedre komfort end gårsdagens diagonaldæk, som helt er forsvundet fra markedet på personbilssiden. Den bløde karkasse stives af med flere bælter, der ligger diagonalt og på tværs af karkassetrådene og skaber stabilitet i dækkets konstruktion. Bælterne kan være af stål (stålradialdæk) og/eller tekstilmateriale, fx polyester, rayon, nylon, kevlar m.m. Slidbanegummiet består af en kombination af syntetisk gummi og naturgummi, afhængigt af hvilke egenskaber man ønsker. Gummiet skal sammen med dækkets mønster give et sikkert greb i alle situationer. Mønsteret udformes, så det giver god dræning af vand og retningsstabilitet (langsgående spor) og samtidig har trækraft og gode bremseegenskaber (tværgående spor). Mange af nutidens dæk har desuden en meget lavere rullemodstand end gårsdagens i kraft af specielle gummiblandinger baseret på kisel (silica) og andre bæltekonstruktioner.

Luftryk

De dæk, vi bruger i dag, er udelukkende slangeløse. Det inderste gummilag består af et lufttæt materiale, som sammen med fælgen holder luften inde i dækket.

Det er dækkets luftryk, der får dækket til at holde sin form og er med til at bære lasten, så det er meget vigtigt, at det ikke bliver for lavt.

Betragt bilfabrikantens oplysninger om anbefalet luftryk som et absolut minimum (jf. nederste streg på oliepinden).

Hvis du sjældent kontrollerer luftrykket, eller hvis du nogle gange kører med tung last, kan du godt komme 0,2 - 0,3 bar ekstra i, det har en positiv indvirkning på dækkets levetid.

Størrelser

Størrelsen på dæk angives i mm, % og tommer, eksempelvis 195/65 R 15. Det kan virke ulogisk i vore dage, men har en historisk baggrund. Dækkets bredde på det bredeste sted angives i millimeter, højden angives som procent af bredden, og fælgens diameter er en kode, der tidligere svarede til tommer. R'et står for radialdæk.

Når man ombytter til en anden dæk- og fælgstørrelse, skal man tage hensyn til hjulets rulleomkreds (RC) og ikke mindst det oprindelige belastningsindeks (LI). Man må gerne ombytte til en anden dæk- og fælgstørrelse, hvis hjulet er dækket af den oprindelige skærm efter ombytningen eller ikke går på dele af chassiset ved fuld affjedring eller fuldt ratudslag.

Man må dog ikke foretage ændringer, der ændrer bilens køreegenskaber væsentligt, for så er ombytningen ulovlig. Hvis man holder sig til dæk- og fælgstørrelser, som er originalmonteret på bilen eller ligger meget tæt på disse, bør ændringen ikke forårsage nogen problemer.

195/65R15	205/55R16	225/45R17	225/40R18
Std	+ 1"	+ 2"	+ 3"
			
65	55	45	40

Belastning og hastighed

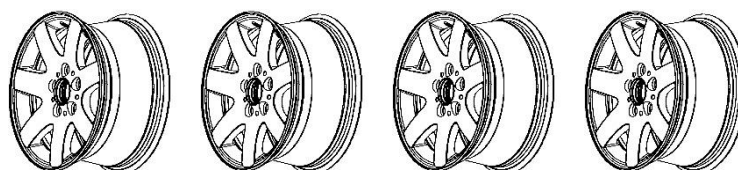
Dækkets belastningskapacitet er angivet med tal umiddelbart efter størrelsesbetegnelsen.

Eksempelvis 195/65 R 15 91H, hvor 91 står for den vægt, dækket maksimalt kan belastes med ved referencetrykket 250 kPa (290 kPa for Extra Load). Belastningsindekset gælder direkte for anhængere, mens det for biler gælder, at belastningsindekset for bilens originale dæk er et minimum.

Bogstavet H angiver den maksimale hastighed, som dækket kan klare i lang tid (H = 210 km/t). Det giver også en idé om dækkets øvrige egenskaber, såsom fx greb, retningsstabilitet, rullemodstand, vådgreb, egenskaber ved akvaplaning m.m. Se tabellen nedenfor.

Hastighedsindeks	km/t	Belastningsindeks	Kg	Belastningsindeks	Kg
Q	160	79	437	91	615
R	170	80	450	92	630
S	180	81	462	93	650
T	190	82	475	94	670
H	210	83	487	95	690
V	240	84	500	96	710
W	270	85	515	97	730
Y	300	86	530	98	750
ZR	>240	87	545	99	775
ZR + Y	>300	88	560	100	800
		89	580	101	825
		90	600	102	850

Følge

Fælgene eller hjulene, som det egentlig hedder, fås i mange forskellige typer. Størrelsen på fælgen angives i tommer, eksempelvis 6Jx15 (bredde, type af fælghorn og diameter).

Der findes to hovedtyper af fælge: stålfælge og letmetalfælge. Stålfælgen er den mest almindelige og monteres som standard på de fleste biler. Letmetalfælgen er blevet meget almindelig og monteres nu om dage også som originalfælg på mange biler. Den bruges ofte til at opnå specielle egenskaber, eftersom den er noget lettere og mere holdbar og rund. Den mest almindelige årsag er dog rent æstetisk.

Man kan uden problemer udskifte sin stålfælg med en i letmetal, hvis man tager hensyn til fælgens indpresningsdybde (offset). Offset er afstanden mellem anlægsfladen mod navet og centrum af fælgen og er oftest angivet på fælgen, eksempelvis 6Jx15 ET45, som betyder, at anlægsfladen ligger 45 mm uden for centrum af fælgen. Hvis man ombytter til en fælg med lavere offsett, vil fælgen stikke tilsvarende ud. En ændring af offset kan medføre, at bilens køreegenskaber ændres drastisk, oftest til det værre. Hvis man ændrer bredden, skal man kontrollere, at der er plads til hjulet.

Når man monterer hjulet på bilen, er det meget vigtigt, at anlægsfladerne på hjulnav og fælg er fuldstændig rene. Smør kun anlægsfladen ved navet og brug en type fedt, som er varmebestandigt (ikke kobberpasta). Bolte og møtrikker skal ikke smøres, men skal være godt rengjorte. Hjulboltene skal altid tilspændes med moment. Man må ikke bruge luftnøgle uden momentstav. Der er flere hjul, der løsner sig pga. for hård tilspænding end for løs.

Ventiler

Almindelige gummiventiler beregnet til personbiler kan tåle et maksimalt tryk på 450 kPa, når dækket er varmt. Varevogne, autocampere og campingvogne, som har C-dæk, skal have en skrueventil eller en speciel højtryksventil, hvis lufttrykket overstiger 450 kPa, når dækkene er varme.

Hvis man bruger almindelige ventiler til personbiler, er der stor risiko for, at de begynder at lække ved højt tryk. En god regel er aldrig at bruge ventiler til personbiler til C-dæk.

Opbevaring

Dæk ældes normalt kun ubetydeligt, før de tages i brug. Det er vigtigt at opbevare dækkene korrekt for at undgå, at opbevaringen påvirker dækkene negativt. Et dæk, der opbevares korrekt i 3-5 år, har fremragende egenskaber og bør betragtes som nyt. Den rigtige aldringsproces starter først, når dækket tages i brug.

Dæk er følsomme over for høj varme og sollys (ozon). De skal opbevares køligt, mørkt og tørt. Det er altså direkte uegnet at opbevare hjulene i fyrkælder, i en stålcontainer eller udendørs. Løse dæk skal opbevares stående, mens dæk monteret på fælg kan opbevares liggende. Undgå at bruge stærke opløsningsmidler eller såkaldt dækfarve ved rengøring og vedligeholdelse af dækkene, da det er direkte skadeligt for gummiet. Hvis du vil have en sort og ren overflade, kan du med fordel bruge en slags voksshampoo.

Man ser nogle gange, at folk beskytter dækkene på campingvogne ved at sætte en plade for hjulet. Det beskytter givetvis mod solskin og regn, men man har i stedet skabt en ovn, hvor dækket er opbevaret, hvilket kan være næsten lige så skadeligt. Sørg for, at dækkene er ventilerede ved at lave hul i pladen. Når dækket er blevet 5-6 år, bør man kontrollere det omhyggeligt og udskifte det, hvis der er revner eller skader, selv om mønsterdybden er i orden. Dækkets alder er angivet på den ene dækside længst nede ved fælgen. Der finder du ofte betegnelsen DOT fulgt af en masse tegn. De sidste tal angiver fabrikationsuge og -år.

Eksempel:

DOT XN MO XKNL 1118

Dækket er fremstillet uge 11 i 2018. Hvis dækket kun har tre tal, er det fremstillet før 2000. De to første tal angiver ugen, mens det tredje tal er året. Ofte (ikke altid) er tallene efterfulgt af et tegn for dæk fremstillet i 90'erne.

Du kan finde mere information om dæk og fælg på www.stro.dk

Terminologi bildetexter:

Bælter (Bälten)

Slidbane med mønster (SLItbana med mönster)

Karkasse (Stomme)

Clinch (Klinch)